

Traumaattiset rajat:
rajan, järjestyksen ja toiseuden
narratiivit

—

Tuulikki Kurki

T
—

raumaattiset rajat: rajan, järjestyksen ja toiseuden narratiivit on Karjalan tutkimuslaitoksessa Itä-Suomen yliopistossa toimiva Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke, joka toteutetaan vuosina 2016–2020.

Traumaattiset rajat on monitieteinen tutkimushanke, joka tutkii maantieteellisiin ja symbolisiin rajoihin kytkeytyviä traumanarratiiveja Suomen, Venäjän, Viron, Ukrainan ja Pohjois-Amerikan konteksteissa. Tutkimuksen aineistona on haastatteluja, suullista kerrontaa, sanomalehtikirjoituksia, omaelämäkerrallisia kirjoituksia ja -teoksia, muistelmateoksia sekä romaneja. Tutkitut narratiivit liittyvät muun muassa Suomesta Neuvosto-Venäjälle loikkanneiden ja myöhemmin Suomeen palanneiden ihmisten vaikeisiin kokemuksiin, toisen maailmansodan aikaisiin siviiliväestöön kohdistuneisiin partisaani-iskuihin Suomen itäisellä rajaseudulla, suomalaisten emigranttien kohtaloihin Pohjois-Amerikassa ja Neuvosto-Venäjällä, Suomeen muuttaneiden henkilöiden kokemuksiin ”näkymättömistä” mutta kyteviä traumoja aiheuttavista rajoista, Viron neuvostomiehitykseen ja kyydityksiin, sekä Ukrainan ja Venäjän välisiin jännitteisiin. Hankkeen tarkastelema ajanjakso kattaa noin sata vuotta: 1900-luvun alkuvuosikymmenistä 2000-luvulle. Osin historiallisen näkökulman kautta hanke pyrkii lisäämään ymmärrystä myös nykypäivän rajoihin ja liikkuvuuteen liittyvistä vaikeista kokemuksista.

Teoreettisesti hanke pohjaa monitieteiseen rajatutkimukseen, perinteentutkimukseen, kirjallisuudentutkimukseen, vuorovaikutuksen ja kielentutkimukseen sekä monitieteiseen traumatutkimukseen. Monitieteisen rajatutkimuksen kohdalla hanke pyrkii osaltaan vahvistamaan humanististen tieteiden roolia, joka on voimistunut rajatutkimuksessa viime vuosikymmenien aikana. Traumatutkimuksen kentällä hanke puolestaan kytkeytyy viimeaikaiseen suuntaukseen, jossa tarkastelun kohteiksi nousevat trauman kielelliset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset kontekstit trauman psykologian sijaan. Monitieteisestä lähtökohdasta käsin hanke pyrkii luomaan teoreettisia ja käsitteellisiä työkaluja, joilla voidaan lisätä ymmärrystä rajoista ja rajojen ylittämisestä rajoilla liikehtivien yksilöiden, ryhmien ja rajaseudun kulttuuri-
muotojen näkökulmista.

Hankkeella on kolme tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena on tutkia rajoihin liittyvää traumakerrontaa ”kumouksellisena”, vallitsevaa järjestystä haastavana kerrontana. Esimerkiksi 1900-luvun alkuvuosikymmeninä Suomesta Neuvosto-Venäjälle loikkanneiden ja paenneiden punaisten emigranttien tuottamassa kirjallisuudessa vaikeista kokemuksista kertominen pyrkii haastamaan niin sanotun valkoisen Suomen historianarratiivin ja kansallisen puhutavan luoman kuvan ihannekansalaisesta. Toisena tavoitteena on analysoida trauman kieltä kerronnan näkökulmasta. Tällöin tarkastelun kohteena on esimerkiksi se, kuinka poeettiset kielikuvat, groteski, surrealismi tai hiljaisuus toimivat trauman kerronnan välineinä. Kolmantena tavoitteena on pohtia kulttuurissa vallitsevien valtarakenteiden ja traumanarratiivien välistä suhdetta.

Tämä näkyy vaikkapa niin sanottujen kytevien traumojen esiin nousemisessa erilaisten vähemmistöjen kertomuksissa tai esimerkiksi kysymyksessä, kuka tai ketkä säätelevät traumasta kertomista ja kertomusten käsittelyä julkisuudessa. Erilaiset kielelliset, etniset tai muut vähemmistöt voivat uuteen asuinmaahansa asettuessaan kokea sellaisia rakenteellisia, kyteviä traumoja, jotka ovat valtaväestön edustajille näkymättömiä. Suomen ja Venäjän välisiin sotiin, vihollisuuksiin ja jännitteisiin liittyvät yksilöiden kokemat traumat ovat voineet olla julkisuudessa vaiettuja 1900-luvulla useiden vuosikymmenien ajan, kunnes ne ovat nousseet tunnistetuiksi, tunnustetuiksi ja näkyvämmiin käsitellyiksi 1900-luvun viimeisinä vuosikymmeninä. Näin traumat ovat voineet vähitellen nousta myös osaksi kulttuurista muistia.

Traumaattiset rajat -hankkeessa työskentelevät Tuulikki Kurki (hankkeen vastuullinen tutkija), Kirsi Laurén, Saija Kaskinen, Tarja Tanttu ja Lina Klymenko Karjalan tutkimuslaitoksessa Itä-Suomen yliopistossa sekä Tiiu Jaago Kulttuurintutkimuksen laitoksessa Tarton yliopistossa.

Lisätietoa hankkeesta: www.uef.fi/traumatized-borders
tai tuulikki.kurki@uef.fi.

Hankkeen tutkimusartikkeleita

- Jaago, Tiiu 2016. Teekonnad ja piirid - elulood piiripoetika vaatepunktist. *Mäetagused* 65, 95–116. DOI: 10.7592/MT2016.65.jaago.
- Jaago, Tiiu 2018. Trauma ja elulood. *Mäetagused* 71, 111–141. DOI: 10.7592/MT2018.71.jaago2.
- Kurki, Tuulikki & Saija Kaskinen 2019. Mobility Reports: Artistic Representations of Mobility Experiences. *Journal of Finnish Studies*. 22: 1&2, 27–46.
- Kurki, Tuulikki 2018. Border Crossing Trauma Seen through Hyper-naturalist Prose and Surreal Forms of Narration. *Mobile Culture Studies. The Journal* 4, 39–56. DOI: 10.25364/08.4.2018.1.3.
- Kurki, Tuulikki 2018. *Rajan kirjailijat: Venäjän Karjalan suomenkieliset kirjailijat tilan ja identiteetin kirjoittajina*. Helsinki: SKS.
- Laurén, Kirsi Maria 2018. From Silence to Recovery: Traumatic Narratives on Finnish Borderlands. *Ethnologia Fennica* 45, 4–27. DOI: 10.23991/ef.v45i0.66043.
- Laurén, Kirsi 2019. Unohtamista uhmaten: Partisaanisodan muistelukulkuuuri hiljaisena vastarintana. Teoksessa *Hiljainen vastarinta*. Toim. Outi Autti & Veli-Pekka Lehtola. Tampere: Tampere University Press, 269–294.
- Tanttu, Tarja 2017. ”Sitten uskaltaa kertoa omista asioista enemmän” – Maahanmuuttaja-asiakkaiden työvoimaneuvojan käsityksiä luottamuksen rakentamisesta asiointikeskustelussa. *Prologi -Puhaviestinnän vuosikirja*, 24–41.